

กรมอุตุนิยมวิทยา

๔๓๕๓ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐

METEOROLOGICAL DEPARTMENT

4353 Sukhumvit Road, Bangkok 10260, THAILAND

เอกสารวิชาการ

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

รุ่งโรจน์ กลิ่นทรัพย์

NATURAL PIGS FARMING

RUNGROJE KLINSARP

เอกสารวิชาการ เลขที่

Technical Document

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ
NATURAL PIGS FARMING

รุ่งโรจน์ กลิ่นทรัพย์
ส่วนอุตุนิยมวิทยาเกษตร
กองพัฒนาอุตุนิยมวิทยา
กรกฎาคม ๒๕๖๗

RUNGROJE KLINSARP
AGROMETEOROLOGICAL SUB – DIVISION
METEOROLOGICAL DEVELOPMENT DIVISION
JULY 2024

คำนำ

การเลี้ยงสุกรโดยทั่วไปทำได้หลายรูปแบบและมีหลายวิธีการ เช่น การเลี้ยงแบบปล่อยอิสระ การเลี้ยงแบบขังคอก การเลี้ยงแบบระบบปิด และการเลี้ยงแบบอินทรีย์ เป็นต้น สำหรับการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติเป็นการเลี้ยงแบบอินทรีย์ในรูปแบบหนึ่ง สามารถปรับรูปแบบการเลี้ยงให้เหมาะสมได้ตามสภาพท้องถิ่นและตามความต้องการ ผู้เขียนมีความมุ่งหมายต้องการให้เกษตรกรหรือผู้ที่สนใจมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสร้างโรงเรือน การให้อาหาร การดูแลรักษา และเรื่องอื่นๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ได้อาหารที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างเป็นอาชีพสำหรับเลี้ยงครอบครัวได้ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะทำให้เกษตรกรหรือผู้สนใจได้มีพัฒนาการในอนาคตต่อไป

รุ่งโรจน์ กลิ่นทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความหมายและแนวคิดของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ	1
1.2 ความสำคัญของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ	1
1.3 เปรียบเทียบการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติดกับระบบอุตสาหกรรม	2
1.4 ประโยชน์ของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ	2
บทที่ 2 การเตรียมการเลี้ยงสุกร	4
2.1 การเลือกสายพันธุ์สุกรที่เหมาะสม	4
2.2 การออกแบบโรงเรือนและพื้นที่เลี้ยงสุกร	6
2.3 การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม	6
บทที่ 3 อาหารและโภชนาการสำหรับสุกรแบบธรรมชาติ	7
3.1 อาหารหลักของสุกรแบบธรรมชาติ	7
3.2 อาหารเสริมจากธรรมชาติ	7
3.3 การให้อาหารตามช่วงวัยของสุกร	7
3.4 แนวทางการเลี้ยงสุกรให้สุขภาพดี	8
บทที่ 4 โรคของสุกรและการใช้สมุนไพรผสมอาหาร	9
4.1 โรคอหิวาต์สุกร	9
4.2 โรคปากและเท้าเปื่อย	9
4.3 การใช้สมุนไพรผสมอาหาร	10

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การดูแลสุขภาพสุกร	12
5.1 การจัดการฟาร์มที่ดี	12
5.2 โภชนาการและอาหารจากธรรมชาติ	12
5.3 การป้องกันโรคด้วยธรรมชาติ	12
5.4 การจัดการความเครียดของสุกร	12
5.5 การใช้จุลินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ	12
5.6 การรักษาโรคเบื้องต้นด้วยสมุนไพร	12
บทที่ 6 การจัดการของเสีย	13
6.1 การจัดการมูลสุกร	13
6.2 การจัดการน้ำเสียจากคอกสุกร	13
6.3 การลดกลิ่นและแมลงรบกวน	13
บทที่ 7 วิธีการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ	14
7.1 เลือกพื้นที่สร้างโรงเรือนและคอกเลี้ยง	14
7.2 เลือกพันธุ์สุกรที่เหมาะสม	14
7.3 สูตรและการให้อาหารสุกร	15
บทที่ 8 การทำจุลินทรีย์ท้องถิ่นและน้ำหมักผลไม้	17
8.1 การทำจุลินทรีย์ท้องถิ่น	17
8.2 การทำน้ำหมักผลไม้	18
บทที่ 9 การตลาดและการเพิ่มมูลค่าสินค้า	19
9.1 ช่องทางการจำหน่ายสุกรและผลิตภัณฑ์สุกรแบบธรรมชาติ	19
9.2 การแปรรูปเนื้อสุกรเพื่อเพิ่มมูลค่า	20
9.3 การสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือในตลาด	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 10 บทสรุป	23
10.1 แนวทางการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ	23
10.2 แนวโน้มและอนาคตของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ	24
บรรณานุกรม	25

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติกับระบบอุตสาหกรรม	2
ตารางที่ 2 การกินอาหารของสุกรตามอายุและน้ำหนัก	8
ตารางที่ 3 การผสมอาหารหมักกับอาหารชั้น	16

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 สุกอร์พันธุ์ลาร์จไวท์ (Large White)	4
ภาพที่ 2 สุกอร์พันธุ์แลนด์เรซ (Landrace)	4
ภาพที่ 3 สุกอร์พันธุ์ดูร็อก (Duroc)	5
ภาพที่ 4 สุกอร์ลูกผสม (Hybrid Pig)	5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความหมายและแนวคิดของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ คือการเลี้ยงสุกรที่เน้นวิธีการเลี้ยงให้ใกล้เคียงกับธรรมชาติมากที่สุด ลดการพึ่งพาสารเคมีและยาปฏิชีวนะ ใช้วิธีการเลี้ยงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสัตว์ สุกรจะได้รับอาหารจากแหล่งธรรมชาติหรือวัตถุดิบที่ปลอดภัย และมีความปลอดภัยที่เอื้อต่อพฤติกรรมตามธรรมชาติของสุกร การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติจึงเป็นแนวทางที่เน้นความเป็นอยู่ที่ดีของสัตว์ สุขภาพที่ดี และการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากตอบสนองต่อกระแสการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืนและความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยไร้สารเคมี และคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์

1.2 ความสำคัญของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพของสัตว์ ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และคุณภาพของผลผลิต ซึ่งมีความสำคัญในหลายด้าน ดังนี้

1.2.1 ส่งเสริมสุขภาพของสุกร สุกรที่เลี้ยงแบบธรรมชาติได้รับอาหารจากแหล่งธรรมชาติที่มีคุณภาพดี ไม่มีสารเร่งโตหรือยาปฏิชีวนะมากเกินไป ลดความเสี่ยงของโรคจากความเครียด และสภาพแวดล้อมที่แออัด สุกรจึงมีภูมิคุ้มกันตามธรรมชาติที่แข็งแรง

1.2.2 ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ลดปัญหามลพิษจากของเสีย เนื่องจากใช้ระบบหมุนเวียนและจัดการของเสียได้ดี ไม่ต้องพึ่งพาสารเคมีมากเกินไป ลดการปนเปื้อนของดินและน้ำ สนับสนุนการเกษตรเชิงนิเวศ ทำให้ระบบนิเวศโดยรวมสมดุล

1.2.3 คุณภาพของเนื้อสุกรที่ดีขึ้น เนื้อสุกรที่เลี้ยงแบบธรรมชาติไม่มีสารตกค้างจากยาปฏิชีวนะ และฮอร์โมนเร่งโต มีเนื้อนุ่มและรสชาติที่ดีขึ้น เนื่องจากสุกรได้รับอาหารที่เป็นธรรมชาติ

1.2.4 ลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อยาปฏิชีวนะและอาหารสำเร็จรูป เนื้อสุกรที่เลี้ยงแบบธรรมชาติดังกล่าวมีราคาสูงในตลาด เพราะผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสุขภาพและความปลอดภัยของอาหาร

1.2.5 ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจต่อสุขภาพ ปัจจุบันผู้บริโภคมองหาอาหารที่มาจากแหล่งธรรมชาติ ปลอดภัย และมีคุณภาพสูง สร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าว่าเนื้อสุกรปลอดภัยจากสารเคมี

1.2.6 สนับสนุนการเกษตรแบบยั่งยืน ช่วยลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและสร้างสมดุลในระบบนิเวศ ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน เช่น ปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์

1.3 เปรียบเทียบการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติกับระบบอุตสาหกรรม

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเนื้อคุณภาพสูง ปลอดภัยจากสารเคมี และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ส่วนการเลี้ยงสุกรในระบบอุตสาหกรรม เหมาะสำหรับการผลิตจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด แต่ต้องจัดการเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของสัตว์ให้ดี

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติกับระบบอุตสาหกรรม

ปัจจัยเปรียบเทียบ	การเลี้ยงสุกรในระบบอุตสาหกรรม	การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ
ลักษณะการเลี้ยง	เลี้ยงในโรงเรือนปิดที่ควบคุมอุณหภูมิและสภาพแวดล้อม	เลี้ยงในพื้นที่เปิด เช่น คอกกว้าง หรือทุ่งหญ้า
อาหาร	ใช้อาหารสำเร็จรูปที่มีสารอาหารครบถ้วน	ใช้อาหารธรรมชาติ เช่น พืช ผัก ผลไม้ และเศษอาหาร
ยาปฏิชีวนะ	ใช้ยาปฏิชีวนะและวัคซีนเพื่อป้องกันโรค	ใช้วิธีธรรมชาติ ลดการใช้ยา อาศัยภูมิคุ้มกันของสุกร
ต้นทุนการผลิต	ต้นทุนสูงจากค่าอาหาร ค่ายา และ การจัดการโรงเรือน	ต้นทุนต่ำกว่า ไม่ต้องลงทุนมาก ในโครงสร้างและอาหาร
ผลผลิตและระยะเวลา	โตเร็วขึ้น ควบคุมระยะเวลาการเลี้ยงได้แม่นยำ	โตช้ากว่า ต้องใช้เวลานานกว่า จะได้น้ำหนักตามต้องการ
คุณภาพเนื้อสุกร	เนื้ออาจมีไขมันต่ำกว่า แต่บางครั้งอาจมีสารตกค้างจากอาหารและยา	เนื้อมักมีไขมันแทรกดีขึ้น รสชาติเป็นธรรมชาติ
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	มีของเสียจากฟาร์มมาก ต้องมีระบบบำบัดมลพิษ	มีของเสียจากฟาร์มน้อยกว่า และสามารถใช้มูลสัตว์ทำปุ๋ยได้
ความยั่งยืน	มีประสิทธิภาพในการผลิต แต่มีความเสี่ยงด้านมลภาวะ	เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เหมาะกับการทำฟาร์มขนาดเล็ก

1.4 ประโยชน์ของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติมีประโยชน์หลายด้าน ทั้งต่อผู้เลี้ยง สุกร และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1.4.1 สุขภาพของสุกรดีขึ้น สุกรมีอิสระในการเคลื่อนไหว ลดความเครียด ทำให้แข็งแรง และเจริญเติบโตได้ดี ลดโอกาสการติดโรค เพราะไม่ได้อยู่ในพื้นที่แออัด ได้รับสารอาหารจากธรรมชาติ เช่น หญ้า รากไม้ แมลง และดินบางชนิด เป็นต้น

1.4.2 คุณภาพเนื้อสุกรดีขึ้น เนื้อสุกรแน่นขึ้น ไขมันแทรกน้อย ทำให้มีรสชาติดีกว่าเนื้อจากระบบฟาร์มอุตสาหกรรม ปราศจากสารเร่งโตและสารตกค้าง เช่น ยาปฏิชีวนะหรือฮอร์โมน

1.4.3 ลดต้นทุนการเลี้ยง ใช้พืชผักและของเหลือทางการเกษตรเป็นอาหาร ลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์ ไม่ต้องลงทุนสร้างโรงเรือนขนาดใหญ่และระบบระบายอากาศ

1.4.4 เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดปัญหามลพิษจากของเสีย เพราะมูลสุกรสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้ ลดการใช้สารเคมีและยาปฏิชีวนะที่อาจปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม

1.4.5 ตอบสนองความต้องการของตลาดสุขภาพ ผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพนิยมบริโภคเนื้อสัตว์ที่ปลอดภัยและปราศจากสารเคมี สามารถขายได้ในราคาสูงกว่าปกติ โดยเฉพาะในตลาดสินค้าอินทรีย์

1.4.6 ส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน สามารถเลี้ยงร่วมกับพืชและสัตว์อื่น เช่น ปลูกพืชหมุนเวียนหรือนำสุกรไปเลี้ยงในสวนเพื่อช่วยพรวนดินและกำจัดวัชพืช ลดการพึ่งพาสารเคมีและอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

บทที่ 2

การเตรียมการเลี้ยงสุกร

2.1 การเลือกสายพันธุ์สุกรที่เหมาะสม

ในประเทศไทยมีการเลี้ยงสุกรหลายสายพันธุ์ แต่สายพันธุ์ที่ได้รับความนิยมและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศ มีดังนี้

2.1.1 สุกรพันธุ์ลาร์จไวท์ (Large White) มีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศอังกฤษ เป็นหมูประเภทเบคอนที่ให้เนื้อมาก เติบโตเร็ว มีสีขาวตลอดลำตัว หัวโตปานกลาง หูตั้ง ตัวเมียให้ลูกดกและเลี้ยงลูกเก่ง

ภาพที่ 1 สุกรพันธุ์ลาร์จไวท์ (Large White)

2.1.2 สุกรพันธุ์แลนด์เรซ (Landrace) มีถิ่นกำเนิดจากประเทศเดนมาร์ก เป็นหมูประเภทเบคอนที่ดีที่สุด เจริญเติบโตและเนื้อมีความหนาดี มีสีขาวตลอดลำตัว แต่อาจมีจุดดำบนผิวหนังได้บ้าง ลำตัวและหลังค่อนข้างตรง ใบหูใหญ่และปรก จมูกตรง คางเรียบ ให้ลูกดกและเลี้ยงลูกเก่ง ในประเทศไทยมีเลี้ยงกันอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะภาคกลางที่นิยมเลี้ยงกันมาก

ภาพที่ 2 สุกรพันธุ์แลนด์เรซ (Landrace)

2.1.3 สุกรพันธุ์ดิวโรค (Duroc) มีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นหมูประเภทเนื้อขนาดใหญ่ รูปร่างหนาถึก ความยาวของลำตัวสั้นกว่าหมูพันธุ์แลนด์เรซและพันธุ์ลาร์จไวต์ สะโพกใหญ่เด่นชัด มีสีตั้งแต่แดงเข้มไปจนถึงอ่อน หัวมีขนาดปานกลางหุ่ยไปข้างหน้า

ภาพที่ 3 สุกรพันธุ์ดิวโรค (Duroc)

2.1.4 สุกรลูกผสม (Hybrid Pig) เกิดจากการผสมระหว่างสายพันธุ์ที่มีคุณสมบัติดี เช่น ลาร์จไวท์แลนด์เรซ และดิวโรค จึงได้ลักษณะเด่นจากสายพันธุ์ ทำให้มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 4 สุกรลูกผสม (Hybrid Pig)

สายพันธุ์ที่นิยมมากที่สุดในประเทศไทย คือ ลูกผสมลาร์จไวท์กับแลนด์เรซ สำหรับแม่พันธุ์ และใช้ดิวโรคเป็นพ่อพันธุ์ เพื่อให้ได้สุกรขุนที่โตเร็ว และให้ผลผลิตเนื้อสูง ทนทานต่อโรคมากกว่าสุกรพันธุ์แท้ และมีความสามารถในการสืบพันธุ์ที่ดีขึ้น

2.2 การออกแบบโรงเรือนและพื้นที่เลี้ยงสุกร

การออกแบบโรงเรือนและพื้นที่เลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติควรคำนึงถึงปัจจัยที่เอื้อต่อสุขภาพของสุกร ความสะดวกในการจัดการ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักสำคัญดังนี้

2.2.1 การเลือกสถานที่ตั้ง ควรอยู่ในพื้นที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง มีการระบายอากาศที่ดี ลมพัดผ่านสะดวก ห่างจากแหล่งน้ำสาธารณะและชุมชนเพื่อลดปัญหามลภาวะ สามารถเข้าถึงแหล่งอาหารและวัตถุดิบสำหรับการเลี้ยงสุกรได้ง่าย

2.2.2 โครงสร้างโรงเรือน หลังคาใช้วัสดุที่ช่วยลดความร้อน เช่น กระเบื้องลอนคู่ เมทัลชีท บุฉนวน หรือใบจาก ผนังและรั้วควรเป็นแบบโปร่ง เช่น ไม้ไผ่ระแนง ตาข่าย หรือคอกเปิดโล่งเพื่อให้ลมถ่ายเทได้ดี พื้นใช้พื้นดินอัดแน่นหรือพื้นคอนกรีตแบบไม่เรียบเพื่อลดการลื่นล้ม และต้องมีทางระบายน้ำที่ดี ระบบบำบัดของเสียควรมีระบบบำบัดธรรมชาติ เช่น บ่อหมักชีวภาพหรือบ่อกรองน้ำเสีย

2.3 การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม

การจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สุกรมีสุขภาพแข็งแรง ลดต้นทุน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยสามารถจัดการได้ในหลายด้านดังนี้

2.3.1 สภาพแวดล้อมทั่วไป ควรมีพื้นที่กว้างขวางให้สุกรได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ จัดให้มีร่มเงาธรรมชาติหรือโรงเรือนที่ช่วยลดความร้อน มีระบบระบายน้ำที่ดี ป้องกันน้ำขังและโคลนที่อาจเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค มีต้นไม้หรือพืชคลุมดินช่วยสร้างบรรยากาศธรรมชาติ ลดความเครียดให้สุกร

2.3.2 โรงเรือนและคอกเลี้ยง ควรมีพื้นคอกที่เป็นดิน หินทราย หรือวัสดุธรรมชาติ เช่น ฟางข้าว ขี้เลื่อย เพื่อให้สุกรขุดคุ้ยตามธรรมชาติ

2.3.3 การจัดการน้ำและอาหาร ให้อาหารที่เป็นธรรมชาติ เช่น พืชผัก ผลไม้ เศษอาหารที่ไม่เน่าเสีย และอาหารหมักชีวภาพ ควรมีรางน้ำที่สะอาด และเปลี่ยนน้ำเป็นประจำ อาจเสริมแร่ธาตุจากธรรมชาติ เช่น ดินโป่ง เพื่อให้สุกรได้รับสารอาหารครบถ้วน

2.3.4 การดูแลสุขภาพสุกรแบบธรรมชาติ ใช้สมุนไพร เช่น ฟักทะลายโจร กระชาย ขมิ้นชัน ในการป้องกันและรักษาโรค หลีกเลี่ยงการใช้ยาปฏิชีวนะหรือสารเคมีที่อาจส่งผลเสียต่อสุขภาพสุกรและผู้บริโภค แยกสุกรที่ป่วยออกจากฝูงและดูแลเป็นพิเศษ

2.3.5 การจัดการของเสีย ใช้ระบบบำบัดธรรมชาติ เช่น การทำปุ๋ยหมักจากมูลสุกร ปลูกริมพื้นที่สามารถดูดซับของเสียและกลิ่นไม่พึงประสงค์ เช่น ต้นกล้วย หย้าเนเปียร์

2.3.6 ความเป็นอยู่ของสุกร จัดให้สุกรอยู่เป็นกลุ่มตามธรรมชาติ ลดความเครียดและพฤติกรรมก้าวร้าว

บทที่ 3

อาหารและโภชนาการ

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติเน้นการใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น ลดการใช้สารเคมีและยาปฏิชีวนะ เพื่อให้สุกรมีสุขภาพดี เจริญเติบโตอย่างเหมาะสม และผลิตเนื้อที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ดังนี้

3.1 อาหารหลักของสุกรแบบธรรมชาติ

- คาร์โบไฮเดรต เช่น ข้าวโพด ข้าวเปลือก ปลายข้าว มันสำปะหลัง ถั่ว
- โปรตีน เช่น กากถั่วเหลือง กากงา กากมะพร้าว ใบกระถิน ใบมันสำปะหลัง ต้นกล้วย
- ไขมัน เช่น รำข้าว น้ำมันพืช ไขมันจากสัตว์
- วิตามินและแร่ธาตุจากผักพื้นบ้าน เช่น ผักบุ้ง ตำลึง แครอท ฟักทอง กระถิน และเปลือกไข่บด

3.2 อาหารเสริมจากธรรมชาติ

- หัวอาหารหมัก เช่น หยวกกล้วยหมักกับกากน้ำตาลและรำข้าว
- จุลินทรีย์พื้นบ้าน (EM) ใช้ช่วยในการย่อยอาหารและเพิ่มภูมิคุ้มกัน
- สมุนไพรป้องกันโรค เช่น ฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชัน กระเทียม มะกรูด

3.3 การให้อาหารตามช่วงวัยของสุกร

การให้อาหารสุกรตามช่วงวัยเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้สุกรเติบโตแข็งแรง มีสุขภาพดี และให้ผลผลิตที่ดี มีดังนี้

3.3.1 สูตรอาหารลูกสุกร (อายุ 1-2 เดือน) เน้นโปรตีนสูงและย่อยง่าย เพื่อให้ลูกสุกรเติบโตเร็ว

- ข้าวโพดบด 50%
- ปลายข้าว 15%
- กากถั่วเหลือง 20%
- รำละเอียด 10%
- กระดุกป่น 2%
- เกลือ 0.5%
- วิตามินและแร่ธาตุ 2.5%

3.3.2 สูตรอาหารสุกรขุน (อายุ 2-6 เดือน) ต้องการพลังงานและโปรตีนในปริมาณที่เหมาะสม

- ข้าวโพดบด 60%
- รำละเอียด 15%

- กากถั่วเหลือง 15%
- ปลาป่น 5%
- กระดุกป่น 2%
- เกลือ 0.5%
- วิตามินและแร่ธาตุ 2.5%

3.3.3 การให้อาหารสุกร

- ลูกสุกร (อายุน้อยกว่า 2 เดือน) มักได้รับอาหารวันละ 3 มื้อ เพื่อให้เติบโตเร็วและแข็งแรง
- สุกรขุน (เลี้ยงเพื่อขุนขาย) ส่วนใหญ่ให้กิน 2 มื้อ เช้า-เย็น เพื่อควบคุมน้ำหนักและการเจริญเติบโต

ตารางที่ 2 การกินอาหารของสุกรตามอายุและน้ำหนัก

สุกรอายุ (เดือน)	ปริมาณอาหารที่กินต่อวัน (กิโลกรัม)	น้ำหนักสุกร (กิโลกรัม)
1	0.20	6.5
2	0.50	18.0
3	0.85	35.0
4	1.30	55.0
5	1.80	75.0
6	2.30	90.0

3.4 แนวทางการเลี้ยงสุกรให้สุขภาพดี

- ให้อาหารสดใหม่ หลีกเลี่ยงอาหารที่มีสารกันบูดหรือยาปฏิชีวนะ
- ให้อาหารเป็นเวลา เพื่อให้ระบบย่อยทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- เสริมการออกกำลังกาย โดยให้พื้นที่สุกรเดินเล่น ลดความเครียด
- ดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพร ลดการใช้ยาปฏิชีวนะที่อาจมีผลตกค้าง

บทที่ 4

โรคของสุกรและการใช้สมุนไพรผสมอาหาร

การเลี้ยงสุกรในปัจจุบันมีเทคโนโลยีช่วยให้เจริญก้าวหน้าไปจากเดิมมาก แต่ก็ยังประสบปัญหาเรื่องการระบาดของโรคที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ได้แก่ โรคอหิวาต์สุกร โรคปากและเท้าเปื่อย

4.1 โรคอหิวาต์สุกร

โรคอหิวาต์สุกรเป็นโรคระบาดที่ร้ายแรงมากและนำความเสียหายมาสู่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรเป็นอย่างมาก สาเหตุของโรคเกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่ง คือ ทอร์เทอร์ ซูอิส (Tortor suis) ติดต่อกันโดยตรงจากการสัมผัสหรือโดยทางอ้อมจากอาหาร น้ำที่มีเชื้อปะปน นก แมลง หนู และสุนัข รวมทั้งคนซึ่งเป็นพาหะอย่างดีจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งได้โดยง่าย สาเหตุอีกประการที่ทำให้โรคนี้อุบัติได้เร็ว คือ การเลี้ยงสุกรด้วยเศษอาหารที่เก็บรวบรวมจากที่ต่างๆ ซึ่งอาจมีเชื้อโรคปะปนติดมา หากอาหารที่นำมาเลี้ยงนั้นไม่ได้ต้มให้เชื้อตายเสียก่อนแล้วสุกรจะได้รับเชื้อมาก

อาการของโรค สุกรที่ติดโรคนี้นี้เริ่มแรกจะมีอาการหงอยซึม เบื่ออาหาร มีไข้สูง มีอาการสั่นหลังโค้ง หูและคอดก ขนลุก ไม่ค่อยลืมตา เยื่อตาอักเสบตาแดงจัด มักมีซีตาสีขาวสีเหลืองแฉวบริเวณหัวตาก่อน แล้วแผ่ไปเต็มลูกตา อาจทำให้ตาปิดข้างเดียวหรือสองข้างก็ได้ ผิวหนังบริเวณเนื้ออ่อนๆ เช่น บริเวณท้อง โคน ขา ใบหู มีลักษณะช้ำเป็นผื่นแดงปนม่วงเป็นเม็ดๆ เนื่องจากเลือดออกเป็นจุดๆ ได้ผิวหนังเห็นได้ชัดกับสุกรที่มีผิวหนังขาว สุกรจะอ่อนเพลีย ขอบนอนซุกตามมุมคอก สุกรที่เป็นโรคนี้นี้จะมีอาการท้องผูกในตอนแรก ต่อมาจึงมีอาการอาเจียนเป็นน้ำสีเหลืองๆ เวลาเดินตัวสั่นเพราะไม่มีแรง ทรงตัวมีอุจจาระร่วงและไขลดลง แต่มีอาการหอบเข้าแทรกจนกระทั่งตาย สุกรที่เป็นโรคนี้นี้ประมาณร้อยละ 90 มักตาย โรคอหิวาต์สุกรเป็นได้กับสุกรทุกระยะการเจริญเติบโต

การป้องกันและรักษา ฉีดวัคซีนป้องกันโรคนี้นี้ให้กับสุกรทุกๆ ตัวปีละครั้ง สำหรับสุกรที่เพิ่งแสดงอาการเป็นโรคนี้อาจฉีดเซรุ่มรักษาให้หายได้

4.2 โรคปากและเท้าเปื่อย

โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคระบาดที่ติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วของสัตว์ที่มีกีบคู่ เช่น วัว ควาย แพะ แกะ และสุกร โรคนี้นี้ไม่ทำให้สัตว์ถึงตายได้ แต่จะซบเซาเพราะกินอาหารไม่ได้ สัตว์ที่กำลังให้นมจะหยุดให้นมชั่วคราวหนึ่ง และจำนวนน้ำนมจะลดลง สาเหตุของโรคเกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่ง โรคนี้นี้ติดต่อกันได้ง่ายทางอาหารและน้ำที่มีเชื้อโรคนี้นี้ หรือติดต่อทางสัมผัสเมื่อสุกรคลุกคลีกับสัตว์ที่เป็นโรค นอกจากนี้แมลงวันก็เป็นพาหะของโรคนี้นี้ด้วย

อาการของโรค สุกกรที่ป่วยจะเริ่มเบื่ออาหาร มีไข้สูง จมูก แห้ง เชื่องซึม ภายในปากอักเสบแดง ต่อมาจะมีเม็ดตุ่มแดงที่เยื่อภายในปาก บนลิ้น ริมฝีปาก เหงือก เพดาน ตามบริเวณซอกกีบ ตุ่มเหล่านี้จะเกิดพุพองและกลัดหนองแล้วแตกเพะ ทำให้สุกรกินอาหารและน้ำไม่สะดวก มีน้ำลายไหลอยู่เสมอ เพ้าเจ็บ เดินกะเผลก บางตัวต้องเดินด้วยเข่า หรือเดินไม่ได้ บางตัวที่เป็นมากกีบจะเน่าและหลุดออก ทำให้สุกรหมดกำลังและตายในที่สุด

การป้องกันและรักษา ควรจะฉีดวัคซีนให้ 6 เดือนต่อครั้ง และประการสำคัญอย่าให้เลี้ยงสัตว์ประเภทกีบคู่ใกล้กันเพราะสามารถติดต่อกันได้ และอย่าให้คนเลี้ยงสุกรจากที่อื่นเดินมาในบริเวณเลี้ยงสุกร โดยไม่ได้จุ่มเท้าในน้ำยาฆ่าเชื้อเสียก่อน

4.3 การใช้สมุนไพรผสมอาหาร

การนำสมุนไพรมาใช้เป็นส่วนผสมอาหารเพื่อการเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบันนับวันจะลดน้อยลง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมุนไพรที่ใช้ไม่สามารถเก็บไว้ได้นานเหมือนตัวยาแผนปัจจุบัน รวมทั้งการออกฤทธิ์ของสมุนไพรขึ้นอยู่กับอายุการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมและการเตรียมที่ถูกขั้นตอน สมุนไพรที่นำมาเลี้ยงสุกรเพื่อป้องกันโรค และช่วยเร่งการเจริญเติบโตของสุกร มีดังนี้

- ฟัทะลายโจร ส่วนที่ใช้เป็นยา คือ ใบและต้นใช้ได้ทั้งสดและแห้ง มีรสชาติดม มีฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่เป็น สาเหตุของโรคท้องร่วง และโรคทางเดินหายใจ การเตรียมฟัทะลายโจรสดแห้งเพื่อเป็นส่วนผสมของอาหารสุกร โดยการเก็บใบฟัทะลายโจรช่วงกำลังดอกบาน เลือกใบและกิ่งที่สกปรกออก หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ ยาวไม่เกิน 1 นิ้ว นำไปตากแดด 1-2 วัน (ถ้าแดดจัดให้ตากแค่ 1 วัน) แล้ว นำมาบดหยาบๆ เก็บในถุงพลาสติก ผูกให้แน่นไม่ให้อากาศ เข้าได้ เก็บไว้เป็นส่วนผสมอาหารสุกรต่อไป

- ฝรั่ง ส่วนที่ใช้เป็นยา คือ ใบและผลดิบ (สุกและไ้ใช้เฉพาะใบ) มีรสชาติดม มีฤทธิ์สมานแผล ลดการระคายเคือง ของลำไส้ ช่วยดูดซึมน้ำเข้าสู่ร่างกาย ทำให้ระบบทางเดิน อาหารเป็นปกติ มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อแบคทีเรีย การเตรียมใบฝรั่งสดแห้งเพื่อเป็นส่วนผสมของอาหารสุกร โดยการเก็บใบฝรั่งในช่วงที่ไม่แก่หรืออ่อนเกินไปที่เรียกว่า ใบเปสลาด เลือกใบเสียทิ้งไป ตากแดด 1-2 วัน (ถ้าแดดจัด ตากแค่ 1 วัน) จนแห้งดีนำมาบดหยาบ ใส่ในถุงพลาสติกเก็บไว้เป็นส่วนผสมอาหารสุกรต่อไป

- ไพล ส่วนที่ใช้เป็นยา คือ เหง้ามีรสชาติดมเย็นและมีฤทธิ์ขยายหลอดเลือด สมานแผล แก้เคล็ดขัดยอก ช้ำบวม และยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย การเตรียมไพลสดแห้งเพื่อเป็นส่วนผสมของอาหารสุกร โดยการเก็บรวม เหง้าไพลที่แก่จัดโดยมีอายุตั้งแต่ 8 เดือนขึ้นไปหรือลำต้นบนดินตายแล้วล้างผิลงมให้แห้ง นำไปนึ่งเพื่อให้เซลล์ตายและกำจัดเชื้อรา จากนั้นนำไปตากแดด 1-2 วัน (ถ้าแดดจัดให้ตากแค่ 1 วัน) นำไปตากหรืออบแห้งอีกครั้ง นำไปบดพอละเอียด ใส่ถุงพลาสติก ผูกให้แน่นเก็บไว้เป็นส่วน ผสมอาหารสุกรต่อไป

- ขมิ้นชัน ส่วนที่ใช้เป็นยาอ เหง้าที่แก่จัด มีรสขชาติ ฝาดเผ็ด มีกลิ่นฉุน มีฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย รักษาแผล ในกระเพาะแก้มท้องร่วง ท้องอืด ท้องเฟ้อ โลหิตเป็นพิษ บำรุงเลือด การเตรียมขมิ้นชันบดแห้งเพื่อเป็นส่วนผสมของอาหารสุกร โดยการเก็บรวบรวมขมิ้นชันสดที่แก่จัด สกัดจากใบและลำต้นแห้งเป็นสีเหลือง ล้างแล้วผึ่งลมให้แห้ง นำไปนึ่งที่อุณหภูมิน้ำเดือด เพื่อให้เซลล์ตายและกำจัดเชื้อรา หั่นเป็นชิ้นบางๆ นำไปตากแดด 1-2 วัน (ถ้าแดดจัดให้ตากแค่ 1 วัน) หรือจนแห้งสนิท นำมาบดพอละเอียด ใส่ในถุงพลาสติกเก็บไว้เป็นส่วนผสมอาหารสุกรต่อไป

- มังคุด ส่วนที่เป็นยา คือ ใช้เปลือกของมังคุดที่แก่ ผิวจะออกเป็นสีม่วง มีรสขชาติฝาด มีฤทธิ์ในการฆ่าเชื้อแบคทีเรีย ช่วยสมานแผล แก้มโรคท้องร่วง โรคบิดมูกเลือด การเตรียมเปลือกผลมังคุดบดแห้งเพื่อเป็นส่วนผสม ของอาหารสุกร โดยการเก็บรวบรวมเปลือกผลมังคุดที่แก่ โดยเปลือกจะมีสีม่วงแดงหรือสีม่วง เด็ดขั้วผลออกและทำความสะอาดโดยไม่ให้มีเนื้อมังคุดติดที่เปลือกด้านในเพราะจะเป็นเชื้อรา หั่นเปลือกมังคุดเป็นชิ้นบางๆ นำไปตากหรืออบแห้ง แล้วนำมาบดพอละเอียด ใส่ในถุงพลาสติก เก็บไว้เป็นส่วนผสมอาหารสุกรต่อไป

บทที่ 5

การดูแลสุขภาพสุกร

การดูแลสุขภาพสุกรแบบธรรมชาติเป็นวิธีที่ลดการใช้สารเคมีและยาปฏิชีวนะ มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันตามธรรมชาติและการจัดการฟาร์มที่ดี เพื่อลดโรคและเพิ่มผลผลิตอย่างยั่งยืน วิธีการดูแลมีดังนี้

5.1 การจัดการฟาร์มที่ดี

- ที่อยู่อาศัย คอกต้องสะอาด อากาศถ่ายเทดี และมีแสงแดดส่องถึง
- ความหนาแน่น ไม่ควรเลี้ยงสุกรแออัดเกินไป เพื่อลดความเครียดและโรคติดต่อ
- การทำความสะอาด หมั่นทำความสะอาดคอกและเปลี่ยนวัสดุปูพื้น

5.2 โภชนาการและอาหารจากธรรมชาติ

- อาหารสมุนไพร เช่น ฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชัน กระเทียม ช่วยเสริมภูมิคุ้มกัน
- อาหารหมัก ใช้จุลินทรีย์เพื่อช่วยย่อยอาหารและเสริมสุขภาพลำไส้
- อาหารสดและหลากหลาย เช่น ผัก ผลไม้ รำข้าว ข้าวโพด เพื่อลดการใช้หัวอาหาร

5.3 การป้องกันโรคด้วยธรรมชาติ

- ใช้สมุนไพรต้านเชื้อโรค กระเทียม ขิง ตะไคร้ น้ำหมักชีวภาพ
- เสริมภูมิคุ้มกัน ให้วิตามินจากธรรมชาติ เช่น ใบกระเพรา ฟ้าทะลายโจร
- ควบคุมปรสิต ใช้สมุนไพร เช่น มะรุม บอระเพ็ด

5.4 การจัดการความเครียดของสุกร

- ลดเสียงดังและความวุ่นวาย สุกรที่เครียดจะป่วยง่าย
- ให้มีที่เล่นและพื้นที่ขุดคุ้ย เพื่อให้สุกรได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ
- ดูแลสุขภาพจิตของสุกร เช่น การใช้ดนตรีคลอเบาๆ หรือการให้ของเล่น

5.5 การใช้จุลินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ

- ฉีดพ่นจุลินทรีย์ในคอก เพื่อลดกลิ่นและยับยั้งเชื้อโรค
- ใช้น้ำหมักในอาหารและน้ำดื่ม ช่วยให้สุกรย่อยอาหารได้ดีขึ้น

5.6 การรักษาโรคเบื้องต้นด้วยสมุนไพร

- อาการท้องเสีย ให้กล้วยดิบ ขมิ้นชัน น้ำขิง
- อาการไอ หวัด ใช้ฟ้าทะลายโจร ตะไคร้ น้ำมะนาวผสมน้ำผึ้ง
- อาการอ่อนแอ เปื่อยอาหาร ให้กระเทียมตำผสมน้ำ

บทที่ 6

การจัดการของเสีย

การจัดการของเสียสำหรับการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของฟาร์ม รวมถึงลดผลกระทบทางกลิ่นและมลพิษทางน้ำและดิน วิธีการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

6.1 การจัดการมูลสุกร

- ทำปุ๋ยหมัก นำมูลสุกรผสมกับวัสดุอินทรีย์ เช่น ฟางข้าว แกลบ ชี้เลื่อย หรือใบไม้แห้งหมักในกองหรือหลุมหมัก โดยควบคุมความชื้นและการระบายอากาศ
- พลิกกลับกองหมักทุก 1-2 สัปดาห์ เพื่อให้การหมักสมบูรณ์และลดกลิ่น ใช้ปุ๋ยหมักที่ได้ปรับปรุงดินในแปลงเกษตร
- ทำก๊าซชีวภาพ นำมูลสุกรเข้าสู่ระบบบ่อหมักชีวภาพ ก๊าซมีเทนที่เกิดขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นพลังงานสำหรับหุงต้ม หรือผลิตไฟฟ้า กากตะกอนที่เหลือสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้

6.2 การจัดการน้ำเสียจากคอกสุกร

- ใช้บ่อเกรอะหรือบ่อดักไขมันก่อนปล่อยน้ำออกจากฟาร์ม
- ใช้พืชน้ำ เช่น ผักตบชวา จอก แหน หรือบัว ช่วยดูดซับสารอินทรีย์ในบ่อน้ำเสีย
- ปล่อยน้ำที่ผ่านการบำบัดไปใช้รดน้ำต้นไม้หรือทำการเกษตร
- ใช้ถ่านชีวภาพ (Biochar) ทราาย และกากมะพร้าวกรองของเสีย

6.3 การลดกลิ่นและแมลงรบกวน

- ฉีดพ่นบริเวณคอกและแหล่งของเสียเพื่อช่วยย่อยสลายและลดกลิ่น
- ผสม EM กับน้ำและราดลงบนมูลสุกรเพื่อเร่งกระบวนการหมัก
- ปลูกต้นไม้ที่มีกลิ่นหอมรอบฟาร์ม เช่น ตะไคร้ หนามผีเสื้อหมากเมีย หรือยูคาลิปตัส เพื่อลดการฟุ้งกระจายของกลิ่นและเป็นแนวกันลม

บทที่ 7

วิธีการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติหรือการเลี้ยงสุกรแบบปลอดสาร เป็นแนวทางที่เน้นสุขภาพของสุกร ความปลอดภัยของผู้บริโภค และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถทำได้ดังนี้

7.1 เลือกพื้นที่สร้างโรงเรือนและคอกเลี้ยง

- เลือกพื้นที่สูงและน้ำท่วมไม่ถึง
 - โรงเรือนสูงโปร่ง กันความร้อน อากาศถ่ายเทได้ดี มีความแข็งแรง กันฝนและลมแรงได้
 - คอกเลี้ยงมีขนาด 4*4 เมตร เลี้ยงสุกรได้ 8 ตัว (2 ตารางเมตร ต่อ 1 ตัว) แนะนำให้สร้างคอกเลี้ยงอย่างน้อย 2 คอก เพื่อการสับเปลี่ยนหมุนเวียน และเพื่อความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ จึงไม่ควรเลี้ยงสุกรจำนวนน้อยจนเกินไป
 - พื้นคอกเลี้ยงควรเป็นดินปนทราย ไม่เทปูนซีเมนต์ทับและไม่จำเป็นต้องขุดให้เป็นหลุม เพราะอาจทำให้เกิดน้ำขังได้
 - ผนังคอกหนาที่บดด้วยอิฐสูงจากพื้น 80 เซนติเมตร ใช้ไม้หรือเหล็กสร้างต่อจากอิฐสูงอีก 50 เซนติเมตร ให้มีความโปร่งอากาศถ่ายเทได้
 - รางอาหารด้านนอกสำหรับให้อาหาร ส่วนด้านในสำหรับให้สุกรกินอาหาร ติดกับผนังคอกสูงจากพื้น 70 เซนติเมตร
 - ก๊อกให้น้ำแบบไม่หกสำหรับสุกร ติดกับผนังคอกสูงจากพื้น 70 เซนติเมตร
 - รองพื้นด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ฟางข้าว หรือหญ้าแห้ง เป็นต้น จากนั้นให้เททับด้วยแกลบ ซึ่งผ่านการตากแดดแล้วนาน 7 วัน เพื่อคายความชื้น สูงจากพื้น 60 เซนติเมตร
 - ใช้จุลินทรีย์ 40 ลิตร ซึ่งทำจากน้ำหมักผลไม้และเชื้อราขาว เทราดลงพื้นให้ทั่วนาน 7 วัน
- ก่อนปล่อยสุกรเข้าคอกเลี้ยง เพื่อช่วยย่อยสลายสิ่งที่สุกรขับถ่ายออกมาทุกวันไม่ให้มีกลิ่นเหม็น

7.2 เลือกพันธุ์สุกรที่เหมาะสม

เลือกลูกสุกรพันธุ์ผสมของต่างประเทศซึ่งหย่านมแม่แล้วมีอายุ 1 เดือน มีแม่พันธุ์เป็นลูกผสม ลาร์จไวท์กับแลนด์เรซ และใช้ตัวโรคเป็นพ่อพันธุ์ เพื่อให้ได้สุกรขุนที่โตเร็ว และให้ผลผลิตเนื้อสูง ทนทานต่อโรคได้ดี เมื่อเลี้ยงต่ออีก 5 เดือน จนมีอายุครบ 6 เดือน ได้น้ำหนักประมาณ 95 กิโลกรัม จึงสามารถจับสุกรขายได้

7.3 สูตรและการให้อาหารสุกร

7.3.1 อาหารหมักที่ได้จะมีกลิ่นของแอลกอฮอล์ ช่วยย่อยทำให้เจริญอาหาร ระบบขับถ่ายทำงานดีขึ้น สูตรอาหารหมัก มีดังนี้

วัตถุดิบ

- ต้นกล้วยหั่น 100 กิโลกรัม
- น้ำตาลทรายแดง 4 กิโลกรัม
- เกสรเม็ด 1 กิโลกรัม

วิธีทำ

ให้หมักเป็น 4 ชั้น ทำครั้งละ 1 ชั้น โดยการใส่ต้นกล้วยหั่น 25 กิโลกรัม โรยน้ำตาลทรายแดง 1 กิโลกรัม และโรยเกสรเม็ด 0.25 กิโลกรัม ลงในถังพลาสติก แล้วใช้เท้าเหยียบอัด จนน้ำจากต้นกล้วยหั่นไหลออกมา ทำซ้ำให้ครบ 4 ครั้ง ปิดฝาถังพลาสติกพอหวมหมักไว้ 7-10 วัน จึงสามารถนำไปใช้ผสมอาหารชั้น ช่วยลดต้นทุนค่าอาหารได้

7.3.2 อาหารชั้นประกอบไปด้วย โปรตีน คาร์โบไฮเดรต และไขมัน ช่วยทำให้สุกรเจริญเติบโตได้ดี สูตรอาหารชั้น มีดังนี้

วัตถุดิบ

- ปลายข้าว 55 %
- รำข้าว 15 %
- กากถั่ว 20 %
- ถั่วเหลืองไขมันเต็ม 5 %
- เกสรเม็ด 2.5 % (200 กรัม)
- น้ำมันพืช 2.5 % (2.5 กิโลกรัม)

วิธีทำ

ทำการผสมโดยคนให้เข้ากันแล้วนำไปใช้ผสมอาหารหมักได้

ตารางที่ 3 การผสมอาหารหมักกับอาหารชั้น

สุกร	อาหารหมัก	อาหารชั้น
ตัวเล็ก	1 ส่วน	2 ส่วน
ตัวใหญ่	2 ส่วน	1 ส่วน

เมื่อสุกรตัวเล็กเกิดอาการท้องเสียเนื่องจากกินอาหารมากเกินไปให้ลดปริมาณอาหารลง หากมีอาการหนักขึ้นให้กินกล้วยดิบหรือหอยกกล้วยหมัก ส่วนสุกรตัวใหญ่เกิดอาการท้องเสียให้กินหญ้าแห้งหมูหรือใบฝรั่งภายใน 1 วัน อาการจะหาย

คุณสุพจน์ สิงห์โตศรี เกษตรกรดีเด่นด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558 และเป็นผู้อำนวยการศูนย์สร้างสุข
เกษตรชนบท ต.ดอนแร่ อ.เมือง จ.ราชบุรี กล่าวว่า หากมีการจัดฟาร์มที่ดีการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ
และอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งเลียนแบบธรรมชาติทำให้สุขภาพสุกรแข็งแรง จึงไม่ต้องการใช้ยาปฏิชีวนะ
100 % และจากการฟื้นคอกเป็นกลมผสมกับวัฒนธรรมชาติทำให้กีบเท้าของสุกรไม่แตกเชื้อโรคเข้าไม่ได้
ทำให้สามารถใช้เป็น concept ว่า “คอกหมูไม่เจอเข็ม” ได้เลย

บทที่ 8

การทำจุลินทรีย์ท้องถิ่นและน้ำหมักผลไม้

การใช้จุลินทรีย์ท้องถิ่นและน้ำหมักผลไม้ เป็นแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่ช่วยลดต้นทุน ลดสารเคมี และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รายละเอียดมีดังนี้

8.1 การทำจุลินทรีย์ท้องถิ่น

จุลินทรีย์ท้องถิ่น สามารถพบได้ตามธรรมชาติในพื้นที่ของเรา ใช้ในการเกษตรแบบอินทรีย์ เพื่อช่วยปรับปรุงดิน ย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน วิธีการทำจุลินทรีย์ท้องถิ่น สามารถทำได้ง่ายโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น

วัสดุที่ต้องเตรียม

- ข้าวสุก
- กล่องไม้
- ผ้าขาวบาง สำหรับคลุมป้องกันแมลง
- พลาสติก สำหรับคลุมกันฝน
- เชือกฟาง
- น้ำตาลทรายแดง ใช้เป็นอาหารเสริมและช่วยถนอมจุลินทรีย์
- ขวดโหล

วิธีทำ

- หุงข้าวให้สุกแล้วนำมาพักให้เย็น
- ตักข้าวสุกใส่กล่องไม้ โดยไม่ต้องกดแน่น
- คลุมกล่องด้วยผ้าขาวบางเพื่อป้องกันแมลงและสัตว์มากิน
- รัดกล่องไม้ด้วยเชือกฟาง
- วางภาชนะในบริเวณที่มีจุลินทรีย์ธรรมชาติ เช่น ใต้ต้นไม้ หรือตามพื้นดินที่มีใบไม้ทับถม
- ใช้พลาสติกคลุมกล่องไม้
- ทิ้งไว้ประมาณ 3 วัน ข้าวจะเริ่มมีเชื้อราสีขาว
- นำข้าวที่มีเชื้อรามาใส่ในขวดโหล
- เติมน้ำตาลทรายแดงในอัตราส่วน 1:1 (ข้าวที่มีเชื้อรา 1 ส่วน : กากน้ำตาล 1 ส่วน)
- คนให้เข้ากันแล้วปิดฝาหลวมๆ เพื่อให้มีอากาศถ่ายเท หมักทิ้งไว้ 7 วัน จึงนำไปใช้ได้

วิธีใช้จุลินทรีย์ท้องถิ่น

- ใช้รดดิน : ผสมน้ำในอัตราส่วน 1:500 (จุลินทรีย์ 1 ลิตรต่อน้ำ 500 ลิตร) แล้วรดลงบนดิน
- ใช้ฉีดพ่นพืช : ผสมน้ำในอัตราส่วน 1:1000 แล้วฉีดพ่นเพื่อช่วยย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ และส่งเสริมการเจริญเติบโต

8.2 การทำน้ำหมักผลไม้

การทำน้ำหมักผลไม้เป็นกระบวนการหมักผลไม้กับน้ำตาลและจุลินทรีย์เพื่อให้เกิดการหมัก และเปลี่ยนแปลงทางชีวเคมี สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน เช่น การบริโภคเพื่อสุขภาพ การใช้เป็นปุ๋ย หรือการทำเครื่องดื่มหมัก

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

- ผลไม้ที่ต้องการหมัก ได้แก่ กล้วยสุก หั่นทั้งเปลือกเป็นชิ้นเล็กๆ 1 กิโลกรัม
- น้ำตาลทรายแดง 1 กิโลกรัม
- ขวดโหล
- น้ำสะอาด

วิธีทำ

- นำกล้วยสุกที่หั่นแล้วใส่ในขวดโหล
- โรยน้ำตาลทรายแดง 0.5 กิโลกรัม ลงในขวดโหล แล้วเขย่าให้เข้ากัน
- เติมน้ำให้ท่วมส่วนผสมเล็กน้อย
- โรยน้ำตาลทรายแดง 0.5 กิโลกรัม ทับด้านบน
- ปิดฝาหลวมๆ หมักทิ้งไว้ 7 วัน จึงนำไปใช้ได้

วิธีใช้น้ำหมักผลไม้

- ใช้รดดิน : ผสมน้ำในอัตราส่วน 1:500 (จุลินทรีย์ 1 ลิตรต่อน้ำ 500 ลิตร) แล้วรดลงบนดิน
- ใช้บำรุงสัตว์เลี้ยง : ผสมน้ำในอัตราส่วน 1:1000 แล้วให้สัตว์กินเพื่อช่วยย่อยอาหาร

บทที่ 9

การตลาดและการเพิ่มมูลค่าสินค้า

9.1 ช่องทางการจำหน่ายสุกรและผลิตภัณฑ์สุกรแบบธรรมชาติ

ช่องทางการจำหน่ายสุกรและผลิตภัณฑ์สุกรแบบธรรมชาติสามารถแบ่งออกเป็นหลายช่องทางหลัก ๆ ดังนี้

9.1.1 ช่องทางออฟไลน์ (Offline)

- ตลาดสด ขายเนื้อสุกรและผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น หมูแดดเดียว หมูยอ ไส้กรอก
- ร้านค้าปลีก เช่น ร้านขายเนื้อสัตว์เฉพาะทาง หรือร้านค้าออร์แกนิก
- ซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า เช่น Gourmet Market, Tops, Lotus's ที่มีโซนสินค้า

ออร์แกนิก

- ฟาร์มของตนเอง เปิดเป็นฟาร์มขายตรงให้ลูกค้าสามารถมาซื้อที่ฟาร์มได้
- งานแสดงสินค้าและตลาดเกษตรอินทรีย์ เช่น ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ หรืองาน OTOP

9.1.2 ช่องทางออนไลน์ (Online)

- แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ เช่น Shopee, Lazada, JD Central
- โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Marketplace, Instagram, TikTok Shop
- เว็บไซต์ของตนเอง การสร้างเว็บไซต์เพื่อขายสินค้าผ่านระบบเดลิเวอรี่
- แอปพลิเคชันส่งอาหาร เช่น GrabFood, LINE MAN
- กลุ่มออนไลน์และคอมมูนิตี้นักสุขภาพ เช่น กลุ่ม Facebook หรือ Line ที่สนับสนุนอาหารออร์แกนิก

9.1.3 การขายตรงให้กับธุรกิจ (B2B)

- ร้านอาหารและคาเฟ่สุขภาพ ขายให้กับร้านอาหารที่ต้องการวัตถุดิบคุณภาพสูง
- โรงแรมและรีสอร์ท โดยเฉพาะที่ต้องการวัตถุดิบเกรดพรีเมียม
- โรงงานแปรรูปอาหาร สำหรับนำไปทำผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น หมูสไลซ์ หมูแดดเดียว

9.1.4 ระบบสมาชิกและการขายแบบ Pre-Order

- การสมัครสมาชิกรายเดือน ลูกค้าจ่ายเงินล่วงหน้าเพื่อรับสินค้าทุกเดือน
- การขายแบบ Pre-Order ลูกค้าสั่งซื้อล่วงหน้า ลดต้นทุนการเก็บสต็อก

9.2 การแปรรูปเนื้อสุกรเพื่อเพิ่มมูลค่า

การแปรรูปเนื้อสุกรเพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกรมีความหลากหลายมากขึ้น ยืดอายุการเก็บรักษา และสามารถทำกำไรได้สูงขึ้น ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

9.2.1 การแปรรูปเบื้องต้น

- การตัดแต่งเนื้อสุกร แบ่งส่วนของเนื้อหมูให้เหมาะสม เช่น หมูสันนอก หมูสันใน หมูสามชั้น เพื่อขายในรูปแบบชิ้นส่วนที่มีราคาแตกต่างกัน
- การแช่เย็นหรือแช่แข็ง รักษาคุณภาพของเนื้อหมูให้สดนานขึ้น

9.2.2 การแปรรูปขั้นสูง

- การทำหมูหมัก เช่น หมูหมักนุ่ม หมูหมักน้ำผึ้ง หมูหมักซอสญี่ปุ่น ช่วยให้รสชาติดีขึ้น และสะดวกต่อผู้บริโภค
- การทำผลิตภัณฑ์แปรรูปพร้อมปรุงและพร้อมทาน เช่น หมูแดดเดียว หมูทอดกระเทียม หมูย่างนุ่มสุญญากาศ
- การทำผลิตภัณฑ์หมักดอง เช่น แหนม ไส้กรอกอีสาน กุนเชียง ช่วยเพิ่มรสชาติ และอายุการเก็บรักษา
- การทำผลิตภัณฑ์แปรรูปขั้นสูง เช่น แฮม เบคอน ไส้กรอกหมู หมูหยอง หมูแผ่น หมูสวรรค์

9.2.3 การแปรรูปเชิงอุตสาหกรรม

- การใช้เครื่องจักรในการผลิตเนื้อหมูปดหรือไส้กรอกแบบอัตโนมัติ
- การใช้เทคโนโลยีอบแห้งหรือแช่เยือกแข็งเพื่อเพิ่มอายุผลิตภัณฑ์ เช่น หมูฝอยอบกรอบ หมูอบแห้ง
- การผลิตอาหารแปรรูปจากเนื้อหมูเพื่อส่งออก เช่น หมูแผ่นแบบซอง หมูหยองแบบกระปุก

9.2.4 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

- การปรับปรุงสูตรให้เป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์
- การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและสะดวก เช่น ถังสุญญากาศหรือถาดพร้อมอุ่น
- การใช้เทคโนโลยีการถนอมอาหาร เช่น การอบแห้งแบบฟรีซดราย (freeze-drying)

9.3 การสร้างแบรนด์และความน่าเชื่อถือในตลาด

การสร้างแบรนด์และเพิ่มความน่าเชื่อถือในตลาดเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจโดดเด่น และสามารถแข่งขันได้ในระยะยาว โดยมีองค์ประกอบหลักที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

9.3.1 การกำหนดอัตลักษณ์ของแบรนด์ (Brand Identity) เป็นสิ่งที่ทำให้ลูกค้าจดจำและแยกแยะธุรกิจของคุณจากคู่แข่ง ซึ่งรวมถึง

- ชื่อแบรนด์ (Brand Name) ควรเป็นเอกลักษณ์และสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ
- โลโก้ (Logo) และสีแบรนด์ (Brand Colors) ช่วยสร้างความจดจำและสื่อสารตัวตนของธุรกิจ
- สโลแกน (Tagline): คำขวัญที่สะท้อนถึงคุณค่าของแบรนด์
- น้ำเสียงของแบรนด์ (Brand Tone of Voice) รูปแบบการสื่อสารที่ใช้ เช่น เป็นกันเอง เป็นทางการ หรือสร้างแรงบันดาลใจ

9.3.2 การสร้างคุณค่าของแบรนด์ (Brand Value) ลูกค้าต้องการเหตุผลว่าทำไมพวกเขาควรเลือกคุณ ซึ่งสามารถทำได้โดย

- คุณภาพสินค้าและบริการ ต้องรักษามาตรฐานที่ดีอย่างสม่ำเสมอ
- นวัตกรรม คิดค้นสิ่งใหม่ๆ และพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า
- การสร้างประสบการณ์ที่ดี (Customer Experience) มอบประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้าในทุกจุดสัมผัส เช่น การซื้อ การใช้งาน และการบริการหลังการขาย

9.3.3 การสื่อสารและการตลาด (Brand Communication & Marketing) การสร้างแบรนด์ที่แข็งแกร่งต้องอาศัยกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสม เช่น

- การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ใช้โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ และโฆษณาออนไลน์ในการสร้างการรับรู้
- การตลาดเนื้อหา (Content Marketing) ผลิตเนื้อหาที่มีคุณค่า เช่น บล็อก วิดีโอ หรืออินโฟกราฟิก เพื่อให้ความรู้และสร้างความเชื่อมั่น
- การใช้บุคคลที่มีอิทธิพล (Influencer Marketing) ใช้ผู้มีชื่อเสียงช่วยโปรโมตแบรนด์
- การเล่าเรื่องของแบรนด์ (Brand Storytelling) ถ่ายทอดเรื่องราวที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกผูกพันกับแบรนด์

9.3.4 การสร้างความน่าเชื่อถือ (Brand Trust) ความน่าเชื่อถือเป็นสิ่งที่ทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อและภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งสามารถสร้างได้โดย

- ความโปร่งใสและความซื่อสัตย์ มีนโยบายที่ชัดเจนและซื่อตรงต่อผู้บริโภค
- การรีวิวและคำแนะนำ (Reviews & Testimonials) ใช้ความคิดเห็นจากลูกค้าจริงช่วยเสริมความมั่นใจ

- การรับรองและมาตรฐาน (Certifications & Awards) การได้รับการรับรองจากองค์กรต่างๆ ช่วยเพิ่มเครดิตให้แบรนด์
- การดูแลลูกค้า (Customer Support) มีช่องทางสนับสนุนที่เข้าถึงง่ายและตอบสนองอย่างรวดเร็ว

9.3.5 การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Engagement) แบรนด์ที่ประสบความสำเร็จมักมีฐานลูกค้าประจำที่ภักดี ซึ่งสามารถสร้างได้โดย

- การให้รางวัลลูกค้าประจำ (Loyalty Program) มอบสิทธิพิเศษหรือส่วนลดให้กับลูกค้าที่กลับมาซื้อซ้ำ
- การสร้างคอมมูนิตี (Brand Community) ให้ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ผ่านกลุ่มในโซเชียลมีเดีย
- การสื่อสารสองทาง รับฟังความคิดเห็นของลูกค้าและนำไปปรับปรุง

บทที่ 10

บทสรุป

10.1 แนวทางการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติหรือแบบอินทรีย์เป็นแนวทางที่เน้นสุขภาพของสัตว์ ลดการใช้สารเคมี และส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม แนวทางหลักในการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติมีดังนี้

10.1.1 การเลือกสายพันธุ์ ควรเลือกสายพันธุ์ที่แข็งแรง โตเร็ว ทนทานต่อสภาพแวดล้อม เช่น สุกรพันธุ์พื้นเมือง หรือสุกรลูกผสมที่มีความต้านทานโรคสูง

10.1.2 การจัดการโรงเรือน โรงเรือนควรโปร่ง อากาศถ่ายเทสะดวก ลดความชื้นสะสม ใช้พื้นดิน หรือพื้นปฏักด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ฟาง ขี้เลื่อย หรือแกลบ ซึ่งช่วยลดกลิ่นและสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร มีร่มเงาธรรมชาติ หรือใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ มุงหลังคาด้วยหญ้าคา

10.1.3 อาหารและโภชนาการ ใช้อาหารธรรมชาติ เช่น หญ้า พืชสมุนไพร ข้าวโพด มันสำปะหลัง ใบกระถิน ใบมะรุ้ม และกากถั่วเหลือง ลดการใช้หัวอาหารสำเร็จรูป และไม่ใช้ฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโต จัดหาแหล่งน้ำสะอาดและเพียงพอ

10.1.4 การดูแลสุขภาพและป้องกันโรค ใช้สมุนไพรไทย เช่น ฟักทะลายโจร จิง ขมิ้นชัน กระชายแดง ช่วยเสริมภูมิคุ้มกัน ทำวัคซีนตามโปรแกรมป้องกันโรค และหมั่นสังเกตอาการสุกร หลีกเลี่ยงการนำเข้าปฏิกชีวนะและสารเคมีในการรักษาโรค

10.1.5 การจัดการของเสีย ใช้มูลสุกรทำปุ๋ยหมักหรือก๊าซชีวภาพเพื่อลดมลพิษ ปลูกพืชคลุมดิน และพืชดูดซับกลิ่น เช่น ต้นกล้วย ตะไคร้ หรือกระถิน

10.1.6 การเลี้ยงแบบปล่อยอิสระ (Free-range) ให้สุกรได้ออกกำลังกายตามธรรมชาติ ช่วยลดความเครียด จัดพื้นที่ที่มีร่มเงาและแหล่งอาหารธรรมชาติ

ข้อดีของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

- ลดต้นทุนค่าอาหารและค่ายา
- สุกรแข็งแรง โตตามธรรมชาติ
- ได้ผลิตภัณฑ์ปลอดภัย ปราศจากสารเคมี
- เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

10.2 แนวโน้มและอนาคตของการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะเติบโตต่อเนื่องในอนาคต เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของความต้องการในตลาดที่มุ่งเน้นสุขภาพและความยั่งยืน โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมาตรฐานที่เข้มงวดจะช่วยให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงวิธีการเลี้ยงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมปศุสัตว์. การเลี้ยงหมูหลุมอินทรีย์ [ออนไลน์]. https://pvlo-knr.dld.go.th/webfile/information59/doc_infor59/doc_pig/doc_pig4.pdf. 11 มกราคม 2566.

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ และภัทราพร ภูมิรินทร์กำแพงแสน. หมูหลุมอินทรีย์ ทางเลือกดีๆ เพื่อเกษตรกรไทย [ออนไลน์]. https://kukr.lib.ku.ac.th/kukr_es/lifelong-learning/search_detail/result/20007396. 12 มกราคม 2566

มหาวิทยาลัยแม่โจ้. การเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ (หมูหลุม) [ออนไลน์]. <https://kb.mju.ac.th/assets/img/articleFile/256311139f1af2b8f0f444fa8d0071fbe664c98b.pdf>. 13 มกราคม 2566.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาสุกร. การเลี้ยงสุกร [ออนไลน์]. <https://moopakchong.org/knowledge/pig-farming.html>. 12 มกราคม 2566.

สุพจน์ สิงห์โตศรี. การเลี้ยงหมูหลุมเศรษฐกิจ [ออนไลน์]. <https://www.youtube.com/watch?v=qDPnszlqBul>. 13 มกราคม 2566